

Новий Пакет енергетичної безпеки ЄС – аналітичний огляд

16.02.2016 р¹. Єврокомісія, опублікувала новий «Пакет енергетичної безпеки ЄС», який включає такі основні документи:

- (1) пропозицію та проект нового регламенту з питань безпеки постачання газу на заміну регламенту №994/2010²,
- (2) проект нового рішення про обмін інформацією про міжнародні правові угоди в сфері енергетики на заміну рішенням №994/2012³,
- (3) стратегія ЄС у сфері скрапленого природного газу (СПГ),
- (4) стратегія ЄС щодо підземних сховищ газу (ПСТГ)⁴,
- (5) стратегія у сфері забезпечення теплом та холодом будинків та промислових об'єктів⁵ (тепло/холод відповідає за понад 50% споживання природного газу).

Цей аналітичний огляд є попереднім, більш глибоке вивчення цього об'ємного Пакету потребує часу.

1. НОВИЙ РЕГЛАМЕНТ ЩОДО БЕЗПЕКИ ПОСТАЧАННЯ (на заміну №994/2010)

Єврокомісією подано проект основного тексту нового Регламенту та окремо 8 додатків⁶.

Нові ключові аспекти:

- вперше впроваджується **принцип солідарності** (стаття 12) в якості останнього засобу у випадку серйозної кризи; принцип солідарності передбачає забезпечення газом населення та ключових соціальних служб (медицина та служби безпеки), за умов відсутності інших можливостей, за рахунок можливостей інших країн-членів ЄС.
- пропонується перехід від національного підходу в забезпеченні безпеки постачання газу до **регіонального**; в такий спосіб вдосконалюється координація між країнами-членами ЄС, включаючи більш точну оцінку спільних ризиків, можливих одночасних криз та доступних ресурсів для консолідації проблемних ситуацій.
- зміцнюється **співробітництво із сусідами ЄС**, зокрема, країнами-членами Енергетичного співтовариства, у сфері попередження та ліквідації можливих криз постачання.
- впроваджуються додаткові **заходи прозорості для низки контрактів, суттєвих у контексті безпеки**; газові компанії повинні будуть автоматично інформувати Єврокомісію та держави – члени ЄС щодо укладення таких контрактів або внесення змін до них.
- встановлюється обов'язок підготовки державами-членами ЄС превентивних планів та планів на надзвичайні ситуації (стаття 7), визначаються вимоги до таких планів та їхній зміст (статті 8-9), умови оголошення кризи (стаття 10) та реагування на неї на регіональному та союзному рівнях (стаття 11).

Суттєві моменти тексту нового Регламенту (цитуються текст документу)

«...»

Стаття 3 Відповідальність за безпеку газопостачання

1. Безпека газопостачання має бути спільною відповідальністю підприємств газової галузі (natural gas undertakings), держав-членів ЄС (через їхні компетентні органи влади) та Єврокомісії, відповідно до їхніх відповідних сфер діяльності та компетенції.

¹ із запізненням на 6 діб відносно оголошеної раніше дати,

² COM(2016) 52 final - Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council concerning measures to safeguard security of gas supply and repealing Council Regulation 994/2010

³ COM(2016) 53 final - Proposal for a Decision the European Parliament and of the Council on establishing an information exchange mechanism with regard to intergovernmental agreements and non-binding instruments between Member States and third countries in the field of energy and repealing Decision No 994/2012/EU

⁴ Стратегії СПГ та ПСТГ об'єднано в один документ - Com (2016) 49 final – Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and Committee of the Regions on an EU strategy for liquefied natural gas and gas storage

⁵ COM(2016) 51 final - Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and Committee of the Regions *An EU Strategy on Heating and Cooling*

⁶ {SWD(2016) 25 final} {SWD(2016) 26 final} - Annexes to the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council concerning measures to safeguard security of gas supply and repealing Council Regulation 994/2010

2. Кожна держава-член ЄС визначить національний урядовий орган або національний регуляторний орган в якості компетентного органу, який забезпечуватиме виконання заходів, передбачених Регламентом.

Стаття 5 Стандарт постачання

1. Компетентний орган буде вимагати від підприємств газової галузі вжити заходів гарантованого постачання газу для захищених категорій споживачів у країнах-членах ЄС у кожному з наступних випадків:

- a) екстремальні температури протягом 7-днівного пікового періоду, який трапляється із статистичною вірогідністю раз на 20 років;
- b) будь-який період тривалістю принаймні 30 діб з виключно високим попитом на газ, який трапляється із статистичною вірогідністю раз на 20 років;
- c) для періоду принаймні 30 діб у випадку порушення однієї найбільшої газової інфраструктури за наявності середніх зимніх умов.

Не пізніше 31.03.2017 р. країни-члени ЄС поінформують Єврокомісію щодо їхнього визначення «захищеного споживача», річного обсягу споживання газу захищеними споживачами та відсотку, що на них припадає у сумарному остаточному споживанні газу відповідної країни-члена.

Стаття 13 Обмін інформацією

6. Задля забезпечення компетентних органів влади можливістю оцінки ситуації у контексті безпеки постачання на національному, регіональному та союзному рівнях, підприємства газової галузі (natural gas undertakings) мають повідомляти:

(a) компетентні органи влади щодо наступних деталей контрактів на постачання газу строком понад 1 рік:

- i. строк контракту;
- ii. сумарні законтрактовані об'єми, на річній основі та середньомісячні;
- iii. законтрактовані максимальні добові обсяги на випадок сигналу тривоги або виникнення надзвичайної ситуації;
- iv. контрактні пункти доставки;
- v. мінімальні добові, місячні та річні обсяги газу;
- vi. умови призупинення доставки газу.

(b) компетентні органи влади та Єврокомісію негайно після укладення (або внесення змін) контрактів на постачання газу строком чинності понад 1 рік, укладені або модифіковані після дати _____⁷, які самостійно або разом з іншими контрактами з тим самим постачальником або із спорідненими з ним постачальниками (its affiliates) забезпечують понад 40% річного споживання відповідної держави – члена ЄС.

Стаття 14 Газова координаційна група (Gas Coordination Group)

1. Створюється Газова координаційна група задля координації заходів безпеки газопостачання. До складу увійдуть представники компетентних органів влади держав-членів ЄС, ACER, ENTSOG, представницьких органів відповідної галузі промисловості та відповідних споживачів... Очолить Групу Єврокомісія...

Стаття 15 Співробітництво з країнами-членами Енергетичного Співтовариства

2. Представники країн-членів Енергетичного співтовариства будуть запрошуватися до участі у засіданнях Газової координаційної групи тоді, коли тематика буде безпосередньо стосуватися країни-члена Енергетичного співтовариства, в межах, визначених в абзаці 1 (статті 3(2), 3(6), 4(3), (4) та (6), 5(2), пункт (d) статті 6(1), пункти (b) та (e) статті 7(5), пункти (e), (g), (i) статті 8(1), пункти (b) та (c) статті 8(4), пункти (j) та (m) статті 9(1), стаття 9(4), статті 10(4), 11(5) та 12 Регламенту).

...»

(В абзаці 1 також пояснюється, що таке запрошення стане можливим лише після виконання низки процедур Міністерською Радою та секретаріатом Енергетичного співтовариства щодо імплементації положень регламенту та підтвердження впровадження взаємних зобов'язань між кожним заінтересованим членом Енергетичного співтовариства та державами-членами ЄС).

⁷ дата поки не визначена, Єврокомісія очікує відповідні пропозиції)

Текст додатків

Регіональні аспекти (стаття 3(7) проекту Регламенту, додаток 1)

У газовій Європі передбачено 9 регіонів:

- 1) Північний Захід: Великобританія та Ірландія
- 2) Північно-південна Західна Європа (North-South Western Europe): Бельгія, Франція, Люксембург, Іспанія, Нідерланди та Португалія;
- 3) Південний газовий коридор: Болгарія, Греція та Румунія;
- 4) Центральна і Східна Європа: Чехія, ФРН, Польща та Словаччина;
- 5) Південно-Східна Європа: Австрія, Хорватія, Угорщина, Італія та Словенія;
- 6) Балтійський енергетичний ринок I (BEMIP I): Естонія, Фінляндія, Латвія та Литва;
- 7) Балтійський енергетичний ринок II (BEMIP II): Данія та Швеція;
- 8) Кіпр;
- 9) Мальта (поки не буде з'єднано з мережами ЄС).

Формула N -1 (додаток II)

Нова безпекова формула включає складові СПГ та ПСГ.

Газова інфраструктура має покрити ГТС, включаючи інтерконнектори, видобування, СПГ та ПСГ, з'єднані з розрахунковою зоною. Технічна потужність сумарного залишку газової інфраструктури, у випадку порушення однієї найбільшої газової інфраструктури, має дорівнювати принаймні сумарному добовому попиту на газ у розрахунковій зоні, для випадку доби з нетипово високим попитом на газ, який згідно із статистичної вірогідністю має місце раз на 20 років.

Результуючий показник за формулою N -1 має складати мінімум 100 %.

Постійна двостороння потужність (додаток III)

Вимагається введення в дію або посилення двосторонньої потужності на інтерконекторах, для чого оператори ГТС на обох сторонах інтерконектора мають подати їхнім компетентним органам влади відповідні пропозиції після проведення консультацій з усіма газотранспортними операторами впродовж газопостачального коридору.

У противному випадку оператори мають надати мотивовані клопотання щодо надання їм винятку з даного законодавства.

Список неринкових заходів безпеки (додаток VII)

При складанні превентивних планів дій та планів на випадок надзвичайних ситуацій компетентні органи влади мусять розглянути наступний список заходів (заходи їм не вичерпуються):

У сфері постачання

- задіяння стратегічних ПСГ,
- примусове впровадження (enforced) використання запасів альтернативних палив,
- примусове впровадження використання електроенергії, виробленої з інших джерел, ніж природний газ,
- примусове впровадження збільшення рівнів видобування природного газу,
- примусове впровадження відбору газу з ПСГ.

У сфері попиту різноманітні заходи з обов'язкового скорочення попиту, включаючи примусове впровадження переходу на інші палива, примусове впровадження переривчастих контрактів, примусове зменшення навантаження контрактів з твердими умовами.

Пропозицію Єврокомісії щодо нового безпекового регламенту доповнено пояснювальною запискою апарату Єврокомісії та низкою інших супроводжуючих документів. Діаграму одного з них наведено нижче (рис.1).

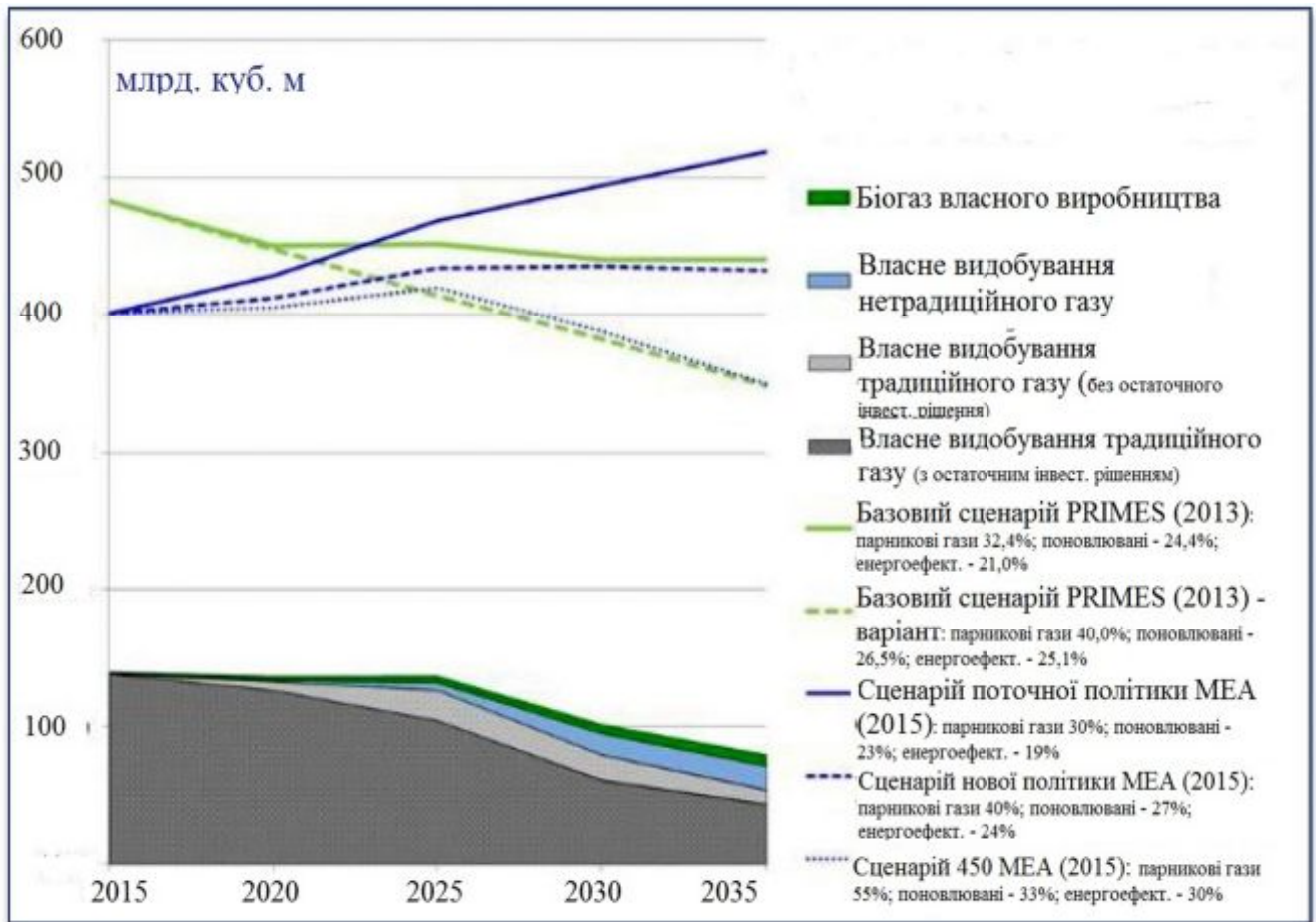

Рисунок 1 – Власне видобування природного газу ЄС (прогноз ENTSG) та попит ЄС на газ за різними моделями сценаріїв, на тлі досягнення показників цілі ЄС до 2030 р.

Джерело: European Commission - Fact Sheet - Security of gas supply regulation - Brussels, 16 February 2016.

2. НОВИЙ МЕХАНІЗМ ОБМІНУ ІНФОРМАЦІЄЮ КРАЇН ЄС З КРАЇНАМИ, ЯКІ НЕ ВХОДЯТЬ ДО ЄС, У СФЕРАХ МІЖУРЯДОВИХ УГОД ТА НЕЗОБОВ'ЯЗУЮЧИХ ІНСТРУМЕНТІВ

У випадку схвалення проекту Рішення ЄС, Єврокомісія отримує право оцінки не тільки міжурядових угод, а й комерційних контрактів на поставку газу з-за меж ЄС.

Як зазначалося вище, Стаття 13 «Обмін інформацією» нового регламенту передбачає, що це буде стосуватися контрактів, які забезпечують понад 40% споживання в будь-якій країні ЄС. На практиці під такий критерій підпадають тільки контракти ПАТ «Газпром» у Центральній та Східній Європі.

3-4. СПГ і ПСГ

Передбачається забезпечити доступ всіх країн-членів ЄС до СПГ та ПСГ, які розглядаються як альтернативне джерело забезпечення газом. Зокрема планується:

- (1) Розбудова інфраструктури з метою забезпечення доступу всіх країн-членів ЄС до джерел імпорту СПГ, безпосередньо або через інші країни ЄС, особливо, у випадку регіонів Балтії, ЦСЄ, Південного Сходу та Південного Заходу.
- (2) Вдосконалення операційних правил при транскордонному використанні ПСГ, з метою підвищення ефективності їхнього використання.
- (3) Оптимізація країнами-членами ЄС використання транскордонних ПСГ, що повинно бути відображено у планах превентивних дій та планах на випадок виникнення надзвичайних ситуацій.
- (4) Підвищення рівня співпраці з іноземними партнерами задля розвитку вільних, ліквідних та прозорих газових ринків.

Джерела фінансування розбудови інфраструктури

- тарифи кінцевих споживачів (у вигляді частки місячного рахунку, який сплачують споживачі природного газу),
- в окремих випадках - оплата газовими компаніями будівництва об'єктів (інвестицію буде перерозподілено між декількома компаніями, взамін за права на довгострокове замовлення потужностей терміналу СПГ),
- центральні фонди ЄС у випадку проектів, найбільш важливих у контексті безпеки постачання, зокрема, інструмент «З'єднуємо Європу» (Connecting Europe Facility).
- кредити Європейського інвестиційного банку у випадку довгострокового фінансування, включаючи Європейський фонд стратегічних інвестицій (European Fund for Strategic Investments).

5. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕПЛОМ/ХОЛОДОМ БУДИНКІВ ТА ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ

Планується таке:

- розроблення нових інструментів та умов для ремонту багатоквартирних будинків, обладнання їх сучасними засобами опалення та охолодження (у т.ч. тепловими помпами), вдосконалення механізмів розподілу витрат між жильцями та власниками будинків, впровадження енергоефективних моделей для шкіл та лікарень, підвищення надійності сертифікатів енергоефективності.
окремими групами заходів є збільшення частки поновлюваних джерел енергії, повторне використання енергетичних відходів промисловості.
- розроблено систему заходів із стимулювання залучення споживачів та промисловців у відповідні програми.

Нафтогазбудінформатика

19.02.2016